

MEGHÍVOTT ÜNNEPI PLENÁRIS ELŐADÓ A MTNE 24. FÓRUMÁN

DR. BENKŐ ELEK 1954-ben, Kolozsvárt született. Egyetemi tanulmányait 1973–1978 között Budapesten, az Eötvös Loránd Tudományegyetem történelem–régészet szakán folytatta, majd visszatért Erdélybe, 1979–1988 között a Székelykeresztúri Városi Múzeum régész-muzeológus állását töltötte be. 1989 óta az MTA Régészeti Intézet munkatársa, ahol erdélyi témák mellett nagyobb összefoglalásokkal, régészeti topográfiai és környezetrégészeti kérdésekkel foglalkozik. Jelenleg a Pilisszentkereszt (Pest m.) határában fekvő, elpusztult pilisi ciszterci monostor összefoglaló régészeti monográfiáján dolgozik. Az MTA rendes tagja, az MTA II. osztályának elnöke. Legfontosabb erdélyi vonatkozású munkái: *Székelykeresztúri kályhacsempék. 15–17. század.* Bukarest, 1984; *A középkori Keresztúr-szék régészeti topográfiája.* Budapest, 1992; *Középkori mezőváros a Székelyföldön.* Kolozsvár, 1997; *Erdély középkori harangjai és bronz keresztelődencéi.* Budapest–Kolozsvár, 2002; *Kolozsvár magyar külvárosa a középkorban.* Kolozsvár, 2004; *Középkori udvarház és nemesség a Székelyföldön.* Budapest, 2008; *A középkori Székelyföld I–II.* Budapest, 2012; társszerzőként: *Székelyföld története,* Székelyudvarhely, 2016; *A székely írás emlékei,* Budapest, 2021.).

A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 24. fórumán elhangzó előadás:

Erdély a Magyar Királyságban – régiók régészete a középkori Kárpát-medencében

Az előadás a középkori Magyarország régészeti kutatásában sokáig elhanyagolt, újabban viszont egyre fontosabb regionális kérdések köré épül. Egyrészt a régészet oldaláról tekinti át azokat a részleteket, amelyek alapján a központi régió (*medium Regni*) tárgyi emlékei nem jellemzik maradéktalanul a középkori ország teljes emlékanyagát, amennyiben a fenti területtől távolodva régészeti emlékeink egyre több eltérő sajátosságot mutatnak. Ez a leggyakoribb használati cikk, a kerámia esetében éppúgy megmutatkozik, mint a dunántúli, alföldi vagy erdélyi falvak építészete és szerkezete terén. Az előadó – követve kutatónemzedékek hosszú sorát – érzékeltetni szeretné, hogy Erdély egyike a Kárpát-medence azon nagytájainak, ahol a regionális fejlődés sajátosságai különösen jól megmutatkoztak, miközben e régió maga is jelentős belső tagolódást mutat. Az eltérések azonban a regionális dimenziókon belül maradnak. Erdély területén az államalapítás után lényeges fáziskésés nélkül megjelentek a Magyar Királyság sajátos területi intézményei, a várispánságok és a vármegyék, valamint a magyar egyházi hierarchiába illeszkedő erdélyi püspökség és plébániahálózata, ez utóbbival elválaszthatatlan kapcsolatban a települések rendszere. Mindezek hátrahagyott tárgyi emlékanyaga az Árpád-kori régészet egésze felől jól értelmezhető. Erdély későbbi fejlődése fő vonásaiban követte Magyarország többi részének fejleményeit, e folyamatban a szomszédos területek és az erdélyi nem magyar néprészek régészeti hagyatékát feltétlenül figyelembe kell venni.